

HEFTE 2

© Vidar Sinding 2016

ISBN: 978-82-690177-1-7

Tittel: Gjeldsrådgivning fra det offentlige

Format: PDF

Layout: Monduma AS

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaver er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Advokatfirmaet Vidar Sinding AS

vs@sinding.no

Innholdsfortegnelse

- 1. Oversikt**
- 2. Retten til å få økonomisk rådgivning og veiledning (gjeldsrådgivning)**
- 3. Gjeldsrådgivning ved arbeidsløshet og sykdom**
- 4. Retten til en individuell plan**
- 5. Navs økonomiske rådgivningstjeneste. Kommunal gjeldsrådgivning**
 - 5.1. Hvem kan få økonomisk rådgivning fra Nav/kommunen?
 - 5.2. Hva slags hjelp kan du få?
 - 5.3. Ring 800GJELD (80045353) – økonomirådstelefonen i Nav
 - 5.4. Møte med Nav/kommunen
- 6. Statlig og kommunal bostøtte**
- 7. Startlån**
- 8. Stønad til livsopphold – sosialhjelp**

1. Oversikt

I dette heftet skal vi se nærmere på hvilken hjelp du kan få fra det offentlige. Veien til de offentlige kontorene er lang, og mange vet ikke engang hvor de skal begynne å lete. Og så kommer skammen og det nedverdigen- de i å be om hjelp - og i tillegg frykten for å bli avvist og neglisjert. Mange sliter med unødvendige gjeldspro- blemer fordi de ikke ber om hjelp. Dessverre er det slik at ingen oppsøker deg for å løse gjeldsproblemene dine. Du må selv ta initiativet, og det gjør du ved å ringe det offentlige for å få hjelp, eller aller helst for å av- tale et tidspunkt for et møte for gjennomgang av din gjeldssituasjon. Tar du ikke initiativet selv, altså tar den ene telefonsamtalen eller kommer på det avtalte møtet, har du tapt. Sånn er det bare.

Det er i dag lovfestet at alle har rett til gratis økonomi- og gjeldsrådgivning, og det er den enkelte kommune som har ansvaret for denne rådgivningen. Tjenesten administreres og utøves i praksis av Nav, men i en del kommuner er det også ansatt egne kommunale gjeldsrådgivere.

Min erfaring er at det offentlige – det være seg Nav, den kommunale gjeldsrådgiveren, namsmannen eller andre – stort sett er flinke til å komme mennesker med gjeldsproblemer i møte, være lyttende og forståelses- fulle og bistå med gode råd. Ja, det offentlige er faktisk pålagt å opptre respektfullt og til å sørge for at den enkelte får de tjenester og ytelser han har krav på. I den såkalte Nav-lovens §§ 1 og 4 (Lov-2006-06-16-20) står det at Nav skal møte deg med respekt og sikre din rett til ytelse.

For alle med gjeldsproblemer vil jeg anbefale å prøve bistand fra det offentlige før andre alternativer vurde- res. Det er naturlig at du begynner hos ditt lokale Nav-kontor eller benytter Navs gjeldstelefon, 80045353. Eventuelt kan du også kontakte den kommunale gjeldsrådgiveren. Mitt inntrykk er at Nav stort sett er flinke til å bistå den enkelte og til å gi god veiledning. Bistanden hos Nav er i tillegg helt gratis.

2. Retten til å få økonomisk rådgivning og veiledning (gjeldsrådgivning)

Alle personer i landet, uansett hvilken kommune de måtte høre til, har krav på gratis økonomisk rådgivning og veiledning (gjeldsrådgivning).

Retten til slik gratis gjeldsrådgivning følger av sosialtjenesteloven (Lov-2009-12-18-131). Ansvaret hviler etter loven på den enkelte kommune, men i praksis er det Nav som administrerer og utfører gjeldsrådgivningstje- nesten. Enkelte kommuner har ansatt egne gjeldsrådgivere, og det er forutsatt at disse skal ha nær dialog og samarbeid med Nav.

Sosialtjenestelovens § 1 angir formålet med loven:

«Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herun- der at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.»

I lovens § 17 er retten til gjeldsrådgivning fastsatt mer direkte, og denne lyder:

«Kommunen skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kan kommunen ikke selv gi slik hjelp, skal den så vidt mulig sørge for at andre gjør det.»

Av lovens § 17 kan det utledes at Nav/kommunen har tre målsettinger for sin økonomiske rådgivningstjeneste:

- å forebygge økonomiske problemer
- å søke å løse akutte økonomiske problemer
- å bidra til å finne helhetlige og varige løsninger for dem som har behov for økonomisk rehabilitering

Kommunenes plikt til å bistå folk som har alvorlige gjeldsproblemer fremkommer også av gjeldsordningslovens § 1-5 (Lov-2013-06-14-41). Gjeldsordningslovens § 1-5 viser til sosialtjenesteloven § 17 og fungerer som en påminnelse om de rettigheter som følger av den loven.

Også forvaltningslovens § 11 (Lov-2013-06-14-42) kan få betydning ved gjeldsproblemer. Bestemmelsen pålegger det offentlige (stat og kommune) en generell plikt til å veilede den enkelte om sine rettigheter etter lover, forskrifter og praksis i forvaltningen. Også denne veiledningen er gratis.

Oppsummering:

Du har krav på gratis gjeldsrådgivning fra det offentlige. Dette følger av sosialtjenestelovens § 17 og gjeldsordningslovens § 1-5.

3. Gjeldsrådgivning ved arbeidsløshet og sykdom

Ofte er økonomiske vanskeligheter et utslag av andre problemer for eksempel sykdom, skade, arbeidsløshet og mangelfull skolegang. Det er derfor viktig at Navs og kommunens økonomiske rådgivning integreres i Nav-kontorets øvrige oppgaver, særlig ved at Nav samtidig avklarer den enkeltes behov for og krav på ulike sosial- og trygdeytelser (trygd, stønader, hjelpetilbud). I forbindelse med søknad om økonomisk stønad, og spesielt ved avslag på søknaden, vil det kunne være behov for økonomisk rådgivning. Likeledes ved Navs behandling av ulike søknader om stønad ved sykdom, arbeidsløshet, uførhet, med mer.

Dersom du er rammet av arbeidsløshet, sykdom eller noe annet som hindrer deg i å få inntekt, vil jeg anbefale at du undersøker hvilken hjelp du kan få fra det offentlige. Hør med Nav om de kan hjelpe deg å komme ut i jobb igjen! Eller om du har krav på en eller annen stønad, et tilskudd eller liknende? Ta kontakt med ditt lokale Nav-kontor og be om veiledning og informasjon. Opplys samtidig at du har gjeldsproblemer, og be Nav gi deg råd om hvordan du kan håndtere din økonomiske situasjon.

4. Retten til en individuell plan

Der hvor gjeldsproblemer er nært knyttet til andre sosiale eller helsemessige problemer, vil den enkelte i visse tilfeller kunne ha krav på en såkalt individuell plan etter sosialtjenestelovens § 28.

Rett til individuell plan innebærer at den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, også har rett til at det utarbeides et konkret og individuelt tilpasset tjenestetilbud.

Retten til individuell plan retter seg først og fremst mot personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntekts- evne og som har ingen eller svært begrensede ytelser etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Det kan gjelde personer som har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, mangler grunnleggende skolegang og

utdanning, har fysiske eller psykiske plager eller sliter med rusproblemer. Som nevnt vil mange i denne kategorien i tillegg være rammet av gjeldsproblemer. Når Nav lager en individuell plan i slike tilfeller, vil det være naturlig å fastsette konkrete virkemidler/tiltak for å bedre den enkeltes økonomi. Alternativt bør Nav sørge for at vedkommende henvises til andre etater som kan gi bistand, for eksempel namsmannen eller en kommunal gjeldsrådgiver.

5. Navs økonomiske rådgivningstjeneste - Kommunal gjeldsrådgivning

5.1. Hvem kan få økonomisk rådgivning fra Nav/kommunen?

I prinsippet omfatter ordningen alle som har økonomiske problemer. For å få hjelp, behøver ikke problemene å ha blitt store eller varige. Det er nok at du sliter økonomisk og som følge av dette er i en situasjon hvor du kan ha behov for hjelp. Behovet behøver ikke engang å være akutt; ser du at du fremover vil kunne få betalingsvansker, vil du kunne kontakte Nav/kommunen og få råd og veiledning om hvordan du kan innrette deg økonomisk.

Du bør kontakte Nav/kommunen dersom du er i følgende situasjon:

- du har eller vil få problemer med å betale for helt nødvendige behov, som mat, husleie, strøm, medisiner m.m.
- du har eller vil få problemer med å betale regninger
- du har eller vil få problemer med å betale gjeld

Hjelpen fra Nav/kommunen forutsetter samarbeid, og som søker må du legge frem de opplysningene det offentlige trenger.

Mer informasjon om Navs gjeldsrådgivning finner du på www.nav.no. Også mange kommuner har informasjon om gjeldsrådgivning på sine nettsider.

5.2. Hva slags hjelp kan du få?

Før rådgivningen kan ta til, må Nav-kontoret eller den kommunale gjeldsrådgiveren avklare ditt behov for økonomisk rådgivning. I denne fasen kartlegges dine faktiske inntekter, utgifter, eiendeler og gjeld.

Ut fra det som kommer frem under kartleggingen må Nav-kontoret eller den kommunale gjeldsrådgiveren vurdere på hvilket nivå rådgivningen skal gis. Nav-kontoret/kommunen vil tilpasse den økonomiske rådgivningen til dine forutsetninger og behov.

Nav/kommunen kan hjelpe deg med:

- Å lage en oversikt over den økonomiske situasjonen din
- Å sette opp et husholdningsbudsjett
- Å finne ut hvordan du kan få mindre utgifter (unngå økonomiske feilprioriteringer)

- Å gjøre avtaler med dem du skylder penger
- Å skrive søknader om betalingsutsettelse
- Å få opplysninger om rettigheter og plikter
- Å søke om gjeldsordning
- Å ta kontakt med aktuelle kreditorer
- Å ta kontakt med namsmannen

Svært ofte skyldes betalingsvansker mangel på oversikt og kontroll over egen økonomi. Nav/kommunen vil i slike tilfeller kunne hjelpe deg å sette opp et budsjett for å finne ut om du har nok inntekter til å dekke utgiftene. Dersom utgiftene viser seg å være større enn inntektene, vil du få råd om hva du kan og bør gjøre for å skape balanse mellom inntekter og utgifter.

5.3. Ring 800GJELD (80045353) – økonomirådstelefonen i Nav

Nav har en telefontjeneste som heter 800GJELD, og ved å ringe dette nummeret kan du få enkle råd og hjelp til selvhjelp.

800GJELD er det samme som 80045353, det vil si at tastaturbokstavene G-J-E-L-D samsvarer med tallene 45353 på telefonen.

Telefontjenesten driver ikke med saksbehandling, men du kommer i kontakt med en rådgiver du kan forklare din situasjon til og som der og da gir deg råd.

Dette er noe av det 800GJELD kan gjøre for deg:

- Hjelpe deg med å få oversikt over din økonomiske situasjon
- Svare på konkrete spørsmål og gi generelle råd om gjeldsproblematikk, for eksempel om inkasso, tvangssalg av bolig, lønnstrekk, rettslig og utenrettslig gjeldsordning, med mer
- Gi deg råd og veiledning om hvordan du kan forberede deg til et møte med Nav-kontoret, namsmannen eller andre instanser
- Henvise deg til riktig instans dersom du trenger bistand utover det du kan få av Nav
- Sende deg informasjonsmateriell

Dette er noe av det telefontjenesten ikke kan hjelpe deg med:

- Gi rettshjelp i saker for domstolene
- Gå inn i gjeldsforhandlinger på dine vegne eller ta kontakt med kreditorene dine
- Ta kontakt med offentlige instanser på dine vegne

800GJELD er et supplement til kommunenes gjeldsrådgivning. Det er et såkalt lavterskeltilbud og gir hjelp til selvhjelp for alle som har eller står i fare for å få økonomiske problemer.

Telefontjenesten er gratis hvis du ringer fra fasttelefon. Ringer du fra mobiltelefon, kan Nav ringe deg tilbake dersom du ønsker det. Du trenger ikke si hvem du er for å bruke telefontjenesten.

Du kan også sende en e-post til 800gjeld@nav.no.

5.4. Møte med Nav/kommunen

Navs telefontjeneste er vel og bra, men har du mer kompliserte gjeldsproblemer kan du ha behov for mer konkret hjelp og oppfølging, for eksempel hjelp til å lage budsjett, skrive brev til kreditorer, legge inn søknad om gjeldsordning, med mer.

Første skritt er å avtale et møte. Dette gjøres ved å ringe til ditt lokale Nav-kontor eller den kommunale gjeldsrådgiveren. Som regel ønsker Nav/kommunen at du allerede under første møte har med deg mest mulig dokumentasjon om din økonomi, som for eksempel:

- Utskrift av siste skatteligging
- Saldo på alle bankkontoer
- Kopi av husleie- eller fremleiekontrakt som dokumentasjon på boutgifter
- Lønnsinntekter og trygdeytelser de siste tre månedene
- Dokumentasjon for eventuell bostøtte
- Opplysninger om lån, kredittgjeld og liknende
- Kvittering for betalt husleie og strøm
- Utgifter til lege, fysioterapi, kiropraktor, tannlege og liknende
- Utgifter til barnehage, SFO eller annen barnepass
- Utgifter til forsikring
- Opplysninger om innskudd i spareordninger

Hvis du har fått tilsendt såkalt begjæring om utlegg, tar du med denne. Det samme gjelder hvis du har fått innkalling til forliksrådet.

Etter å ha kommet i gang med det første møtet og fremskaffelse av nødvendig dokumentasjon, blir neste skritt å få kartlagt din livssituasjon. Særlig viktig er det å få lagd en oversikt over inntekter og utgifter i form av et budsjettoppsett. Dernest må din evne til å betjene gjeld og utgifter vurderes. Avslutningsvis må Nav/kommunen og du i fellesskap komme frem til noen konkrete forslag til tiltak og løsninger.

6. Statlig og kommunal bostøtte

Ved lav inntekt og høye boutgifter kan du ha rett til offentlig bostøtte. Det finnes en statlig og en kommunal bostøtteordning.

6.1. Statlig bostøtte

Du kan søke bostøtte til bolig du leier eller eier. Det er krav om at du er bosatt i den boligen du søker støtte til og at du er over 18 år.

Hvor mye bostøtte du kan få, er avhengig av hvor mange dere er i husstanden, de reelle boutgiftene og inntektene. Det er satt en nedre og en øvre grense for hvor mye støtte du kan få.

Kommunen og Husbanken samarbeider om ordningen. Kommunen tar imot alle søknader, behandler og

registrerer dem. Det er også kommunen som har all kontakt med søkere. Husbanken fatter vedtak og utbetaler bostøtten. Det er også Husbanken som behandler klager.

Du finner informasjon om bostøtteordningen på www.husbanken.no og på www.nav.no.

6.2. Kommunal bostøtte

Kommunal bostøtte kan gis til leietakere i kommunalt disponerte boliger. Kontakt din kommune for mer informasjon.

7. Startlån

Startlånet er en låneordning som tilbys av Husbanken i samarbeid med kommunene. Formålet med låneordningen er å gi gunstig finansieringshjelp til økonomisk vanskeligstilte og husstander med boligetableringsproblemer.

Målgruppen for startlånet er lavtlønnede, enslige forsørgere, flyktninger, utviklingshemmede og økonomisk vanskeligstilte. Låneordningen er behovsprøvd.

Startlån kan benyttes til:

- Kjøp av bolig
- Utbedring av bolig
- Refinansiering av dyre lån dersom det bidrar til at husstanden kan bli boende i boligen

Lånets størrelse utmåles i forhold til søkers økonomi og mulighet for vanlig finansiering gjennom bank. Som prinsipp legges til grunn at jo mer vanskeligstilt husstanden er, jo større andel av finansieringen kan være startlån. For særlig vanskeligstilte husstander kan startlån brukes i kombinasjon med boligtilskudd.

Startlån følger Husbankens rente- og avdragsvilkår, med et påslag i rentesatsen på 0,25 % for administrasjon av ordningen.

Avslag fra kommunen på startlån kan påklages til overordnet kommunalt organ, normalt en særskilt kommunal klagenemnd. Opprettholder klagenemnda avslaget, vil det ikke kunne påklages videre.

Mer informasjon om startlån får du hos Husbanken, Nav og din hjemkommune, se særlig Husbankens hjemmesider: <http://www.husbanken.no/startlaan/>.

8. Stønad til livsopphold – sosialhjelp

Den enkeltes rett til å få økonomisk hjelp til å dekke grunnleggende levekostnader fremkommer av sosialtjenestelovens § 18 om stønad til livsopphold. Der står det:

«De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. Stønnen bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne. Departementet kan gi veiledende retningslinjer om stønadsnivået.»

Arbeids- og sosialdepartementet har fastsatt veiledende retningslinjer og satser for økonomisk stønad til livsopphold.

Følgende månedlige satser gjelder fra 01.01.2016:

Enslige	kr 5 850
Ektepar/samboere	kr 9 750
Person i bofellesskap	kr 4 850
Barn 0–5 år	kr 2 250
Barn 6–10 år	kr 2 950
Barn 11–17 år	kr 3 800

De veiledende retningslinjene/satsene omfatter utgifter til helt grunnleggende behov, som mat, klær, kommunikasjon, husholdningsartikler, hygiene, med mer, og tar videre hensyn til andre sider av dagliglivet, som fritid og sosiale behov. Utgifter til andre nødvendige ting, som bolig, strøm og oppvarming, bolig- og innboforsikring og innbo og utstyr inngår i livsoppholdet, men er ikke inkludert i satsene/retningslinjene.

Gjeldsboken

Gjeldsboken inneholder 15 kapitler som tar for seg ulike juridiske og økonomiske problemstillinger innenfor temaet gjeld og betalingsproblemer.

Du har også mulighet for å kjøpe hvert kapittel separat som et eget hefte.

Boken / heftene blir kun solgt i ulike digitale formater, men hvis du har behov for en trykt utgave, last heftet i PDF-format som utmerket kan skrives ut på en vanlig skriver.

Se den komplette boken og alle heftene her: www.gjeldsboken.no

Vidar Sinding startet sin advokatpraksis i 1996 og har gjennom årenes løp opparbeidet en betydelig erfaring og kompetanse. I tillegg til sitt virke som advokat, har han forfattet flere bøker og artikler om ulike juridiske emner. Sinding har juridisk rådgivning i forbindelse med gjeld som en av sine spesialfelt.

Gjeldsrådgivning fra det offentlige — ISBN 978-82-690177-1-7 — © Vidar Sinding 2016